

ան որդը որ հազիւ կ'ուզենք վրան նայիլ՝ վաճառականութեան ու անբաւ հարստութեան մեծ պատճառ է . աս ալ դիտելու բան է որ չնչին բան կարծածնիս՝ շատ անգամ մարդուս օգուտ ու զարդ կ'ըլլայ : Երկայ օրինակ պէտք է ըլլայ ան մարդիկներուն , որ փոխանակ աշխատելով իրենք զիրենք ու իրենց նմանները երջանիկ ընելու , կեանքերնին պարապ կ'անցընեն :

Բնույ Բնական Կշիռները :

Յոթ :

Եւ Վրիգորիկ , սա կանաչ շուքին տակը կեցած՝ դաշտը նայինք : Եւ գերանդաւոր մարդիկն որ կը տեսնես՝ հնձողներն են . դիմացնին ընկնող տանողն ալ իրենց տէրն է :

Եւ խեղճերէն շատը ուրիշ դաշտերէ կուգան՝ ուր որ իրենց հունձքը լաւ առաջ եկած չէ . ուրիշ ծառայելով աս տաք արեւուն մէջ՝ իրենց վարձքն ու ապրուստը կ'առնեն :

Եւ այսպէս շրջան ընելով աւելի տաք երկիրներէն դէպ 'ի աւելի պաղ կողմերը կ'երթան , որպէս զի միշտ աշխատանք ունենան՝ նոր նոր հունձեր գտնելով :

Շատ կողմեր կը գտնուին ասանկ հնձողներ , որ հունձերուն ետեւէն ճամբորդութիւն մը ընելով , ինչուան չմընցընեն՝ տուն չեն դառնար :

Բայց երբոր գան իրենց տեղը՝ հոն պէտք է ըլլաս որ տեսնես իրենց զաւակացն ու բոլոր ընտանեացը խընտու մը :

Խեղճ մարդիկ . երանի՛ իրենց որ քիչ շահուն վրայ ալ անանկ գոհ են , որ ալ ձմեռը կարօտութիւն քաշելու վախ չունին :

Երբեք են որ սեպտեմբեր ամսուն մէջ ալ կ'երթան լեռները թափած շագանակները ժողովելու , լծափած .

ներն ալ գաւազանով կը թօթվեն :

Հիմայ եկու մօտենանք անոնց ու լաւ մը դիտենք : Եւ ամէնքը մէյմէկ ահօսի մէջ մտած կը պատրաստուին հնձելու :

Ոմանք մէկ ձեռքով մանգաղ առած , մէկալ ձեռքով ալ փունջ մը հնձելու խօտէն բռնած կը կտրեն . Ոմանք ալ երկայն գերանդիներով երկու ձեռք բռնած կը հնձեն :

Կտրածնին ահօսներուն մէջտեղը կը դիզեն վրայէ վրայ :

Ուրիշ աշխատողներն ալ ատ որաներէն մէկտեղ կը ժողովեն ու կը կապեն քանի մը հատը մէկտեղ , և աս կ'ըսուի շեղը կամ գաղիշ :

Եւ ամէնքն ալ որոշուած չափով մը հընձելէն վերջը՝ միաբան շուքի տակ կը քաշուին , ու պարզ կերակուր մը առնելով՝ ու թերնին կը հաստատեն :

Նորէն կը սկսին աշխատիլ ինչուան կէս օր , ու կէս օրուան կերակուրնին առած՝ մէյմէկ դի կը քաշուին , ահանջնին ճպլաւն ձայնին տուած :

Երբոր բոլոր հունձքը կը լմընայ՝ գեղացիները սայլերով կուգան , ու բաց տեղ շինած ծածքի մը տակ կը տանին գաղիշները :

Բայց հոն դիզելէն առաջ կը նային որ լաւ չորցած ըլլան . թէ է չէ՝ յարդը կը մըլի ու ցորենը կ'ապականի :

Եւ անկ հոն կը թողուն 15 կամ 20 օր մը , որ ցորենը աւելի կը պարարտանայ՝ հասկին կամ յարդին մէջ մնացած խոնաւութիւնը ծծելով :

Բայց դու տես , Վրիգորիկ . աս ցորենին համար , որուն ամէնքս կարօտ ենք , խեղճ գեղացիները որչափ կ'աշխատին . հնձելու ատեն արեւուն տակը կը խաշին . վերջը կալին մէջ ծեծելու ատեն՝ որչափ կը քրտնին , գէթ կալը ծեծող եզները ու ձիերը կառավարելու համար :

Եւ ասայսպէս մարդուս կեանքն ալ բոլոր աշխատութիւն է . առանց աս աշխատութեան պտուղ չկրնար վայելել :

ԵՐԿԱԿԻ ԳԻՄՔ ԳՐԱԿՆ ԱՅՆ յՈՒՐԻՍ

Յերկնաճեմ սուրայ յառիւծուն քամակ
Առկախեալ ընդ օդ ըզբաշտն հրալիս .
Մերթ 'ի պարզութեան երկնից ոսկեյեռ
Երկայնեալ զընթացս արեւուն յըստակ
Արեւատութեան թըւի նըշան մեր .
Եւ ըզգայրացեալ զիւր շող կիզանուտ
Հովանեօք բուժէ սաղարթուն մայրեաց
Արկեալ ապակեայ զնոքօք ալեաց կոյտ .
Զեփիւռ ածէ նդ այգ , զեփիւռ ընդ երեկս ,
Եւ ըզմխիթար սրտից անձկայրեաց
Յարուցանէ զպարս աստեղց լուսերես :
Եւ ո՞ , Գրիգորէ , չասիցէ յայնժամ
Տիպ յըստակ վարուց զայդ գիշեր պայծառ ,
Ոյր զերծ 'ի կըլից անցին կենացն ամբ : —
Այլ գու միտ գիր արդ ընդ գալուկն երկնից .
Սարսուռ և տագնապ սողին ամպավար ,
Զըւարճն բնութիւն հեծէ թաղծալից :
Լըսէս յանտառէն յորձանս յորդահոս .
Խօշիւն է մայրեաց , ճարճատիւն ոստոյ
Յոր ահեղն յանկարծ հընէ սարոբիլոս :
Փախիր Գրիգորէ 'ի խլիճի՞ն անքոյթ .
Ահա թեք մըրըկին սաւառնին յօգոյ ,
Փռչի սեաւ գիւմացն երբեուն ծածկոյթ :
Իբրեւ 'ի փախուստ սես զի՞ խուճապեն
Գագաթունը ծառոց հառաչմամբ 'ի վեր
Զոր աղջամիդ ջին ամպրոպք պարուրեն :
Սըրտմըտեալ իշխանն աւար քող ածէ .
Եւ յանկարծահաս կարկատուն գիշեր
Տատանեալ հողմոց՝ ըզբնութիւն կոծէ . . .
Լճւր . . . գըրգիլն երկնից որոտ ընդ որոտ .
Իբր ահեղ թընդմունք վըհիցն 'ի Մասիս
Յորմէ գագաթունը սարսեն և ստորոտ .
Ահա զթըխաթոյր հերձեալ կողս ամբոց
Ի շռիւղն ահաւոր և յօժած և գիլս
Բարկաճայթ նիզակք տեղան հուր և բոց :
Յամբուռոյց մուսլից շանթք պարտոխաթափ ,
Բա՛ , կայտառն յերկիր ցամանց արտասուք .
Սալացեալ տեղան կարկտաբեր տարափք .
Եւ հեղեղագործ սահանք ճորտ մըրըկին
Ըզլիս արն քամեալ ցամանն ըզպասուք՝
Հագիւ շիջուցեալ գտունն զհետ ամպոյն :
Ելցուք արդ . . . աւաղ կաղնիդ հինաւուրց ,
Անկա՛ր և ծըխես անդարդ անսաղարթ .
Եւ գու ո՞վ պարտէդ , խաղալիք կաս ջուրց :
Համբարք գուք հացի և գինիդ տըհաս ,
Այլ գպէս կող առ կող գընիք գիտապաստ . . .
Անսանձ կըրից ո՞վ պատկեր և օրհաս :

ՏՆՏԵՍ ԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Պարի՛ :

ՊԱՐԻՒՒ ալիւրէն շինուած հացը
Թէպէտ սե ու պինդ կ'ըլլայ , բայց
սննդարար ու առողջարար է . թէ որ
հաճարի ու ցորենի ալիւր ալ խառ-
նես՝ խիստ աղէկ կ'ըլլայ : Աւրոպայի
շատ կողմերը գարիէն տեսակ մը ըմ-
պելիք կը շինեն որ գարեջուր՝ կ'ըսուի
Պարին կրնայ նաև կենդանեաց տը-
րուիլ . իսկ իրեն յարդը ցորենի ու
հաճարի յարդէն ալ սննդարար է . ձիւ-
րուն ալ շատը վարսակի տեղ գարի կը
կերցընեն : Իսկ որ թըջեղեն ետեւ խո-
շորկեկ աղաս ու թողուս որ թթուի ,
կովերուն կաթը կը շատցընէ , եզնե-
րը՝ խոզերն ու հաւերն ալ շուտով կը
գիրցընէ :

Պարիին յարհար հողբը : — Պարիին
յարմար հող քտնելը շատ դիւրին է .
աւելի միջակ պնդութիւն ունեցող , ու
հաճարի հողէն ալ թեթեւ հողեր կը
սիրէ . իսկ կրոտ հողերուն մէջ խիստ
աղէկ առաջ կուգայ : Անգղիայի մէջ
ուր որ մասնաւոր կերպով կը մշակեն
աս արմտիքը , կընային որ միշտ առջի
տարին գետնախնձոր , ոլոռ կամ բակ-
լայ ցանուած երկրի մէջ ցանեն գա-
րին . իսկ պարսպ մնացածներուն և
ուրիշ արմտիք ցանուածներուն մէջ
ամենաին չեն ցաներ :

Արկրին բնութեանը նայելով՝ տեղ
կայ որ գարի ցանելու արտը աշնան
անգամ մը կը հերկեն , գարնան ալ
միայն մանկեռով երեսը կը կակղցը-
նեն . տեղ ալ կայ որ գարիի արտին մէ-
ջի ցանուածը հնձելուն պէս՝ մէյմը
կը հերկեն , մէյմըն ալ նորէն կը հեր-
կեն ցանելէն առաջ . ոմանք ալ իրեք
անգամ կը հերկեն . բայց ասիկայ ոչ

1 Աւրի :

2 Աւրի : արդ : Գ. Գ. Bière.